

INTERNATIONAL JOURNAL OF FIELD EDUCATION

Evaluation of Active Learning Under the Light of Teacher Views in the Teaching of Social Sciences History Subjects*

Mustafa Dolmaz¹

Erzincan University, Institute of Social Sciences

Remzi Kılıç²

Erciyes University, Faculty of Education

ABSTRACT

The student with the constructivist approach, which is based upon the new curriculum, is moving from a passive learner mood, but in the centre of teaching process. The student's being in the centre of the education and teaching system requires the usage of active learning models. In this study, firstly resources related to active learning were screened, the social sciences course is going to be used in the teaching of history, and it started that, the student is in the centre of teaching process and the active learning models. This study is applied in 40 different schools located in Ankara province, Yenimahalle town with 80 teachers, who teach social studies, in a survey. According to research results, teachers have knowledge about active learning and according to the teacher, a learning environment that schools and classrooms is not very conducive for active learning. Additionally, active learning has more advantages compared to traditional learning. However, teachers usually prefer active learning models/ techniques that with a minimum of legal liability and the cost is cheap.

Key Words: Active Learning, History Teaching, Teacher Opinions

¹ Corresponding author:

PhD Student

iletisim@mustafadolmaz.com

² *Prof. Dr.*

kilicremzi@gmail.com

*This study derives from master's thesis

Sosyal Bilgiler Dersi Tarih Konularının Öğretiminde Aktif Öğrenme ve Öğretmen Görüşleri Doğrultusunda Değerlendirilmesi*

Mustafa Dolmaz¹

Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Remzi Kılıç²

Erciyes Üniversitesi Eğitim Fakültesi

ÖZET

Yapılandırmacı yaklaşımı temel alan yeni müfredat programı ile öğrenci, öğretim ortamında öğretmen tarafından anlatılanları olduğu gibi alan pasif alıcı olmaktan çıkmış ve öğretim sürecinin merkezine yerleşmiştir. Yapılan bu çalışmada öncelikle aktif öğrenme ile ilgili kaynakların taranmış, sosyal Bilgiler dersi tarih konularının öğretiminde kullanılabilecek, öğrenciyi öğretim sürecinin merkezine alan ve onu öğretim ortamında aktif kılabilen aktif öğrenme model ve tekniklerine değinilmiştir. Araştırma Ankara İli Yenimahalle İlçesinde 2010-2011 Eğitim Öğretim yılında 40 farklı okulda Sosyal Bilgiler dersine giren 80 öğretmen ile survey (anket) çalışması yapılarak gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre öğretmenlerin aktif öğrenme hakkında bilgi sahibidir ve öğretmenlere göre öğrenme ortamı olan okul ve sınıfların mevcut durumunun aktif öğrenme için çok elverişli değildir. Ayrıca öğretmenlere göre aktif öğrenme geleneksel öğrenmeye göre çok daha fazla avantaja sahiptir. Ancak öğretmenler genelde yasal sorumluluğu az olan ve maliyeti ucuz aktif öğrenme modellerini/tekniklerini tercih etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Aktif Öğrenme, Tarih Öğretimi, Öğretmen Görüşleri

Giriş

Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanlığı'nca 2005-2006 eğitim-öğretim yılında, Türkiye'de yapılandırmacı yaklaşım anlayışını temel almak suretiyle yeni bir müfredat programı hazırlanmıştır. Bu müfredat programında, tarih konuları ilk olarak sosyal bilgiler dersi kapsamında öğrencilerin karşısına çıkmaktadır. Öğrenciler 4 ve 5. sınıflarda, daha 10-11 yaşlarında ve somut işlemler dönemi içerisinde yer aldıkları yaşlarda soyut konuları anlamakta zaman zaman sıkıntı yaşayabilmektedir. Tarih konuları sahip oldukları özellikler bakımından, soyut olay ve olgulardan oluştukları için bu konular öğrencilere somutlaştırılarak verilmelidir. İşte bu noktada aktif öğrenme bize bu soyut konuları somutlaştırma imkânı sunar. Aktif öğrenme öğrencilerin öğrenme sürecine aktif olarak katılmasını ve kendi öğrenme süreçlerinin sorumluluğunu almasını sağlar. Bu şekilde elde edilen bilgiler kalıcı özellik taşır ve kolay kolay unutulmaz. Öğrenilen bilgilerin kalıcılığı tarih söz konusu olduğunda ayrı bir önem arz

¹ Sorumlu yazar iletişim bilgileri:
Doktora Öğrencisi
iletisim@mustafadolmaz.com

² Prof. Dr.
kilicremzi@gmail.com

* Bu çalışma Mustafa Dolmaz'ın Prof. Dr. Remzi Kılıç danışmanlığında tamamladığı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

etmektedir. Yeni nesiller için güzel bir gelecek kurmak isteyen toplumlar için tarih vazgeçilmez bir unsurdur.

Sönmez'e göre (2005, s.455) "Sosyal Bilgiler; toplumsal gerçekle kanıtlamaya dayalı bağ kurma süreci ve bunun sonunda elde edilen dirik bilgilerdir." Biz buradan sosyal bilgilerin yaşamın içerisinde bilgileri içerdiği ve yaşamdan kopuk olma ihtimalinin bulunmadığını çıkarmaktayız. Erden (1998) sosyal bilgiler öğretiminde topluma ait kültürel mirasın, sosyal bilgiler disiplinleri ile öğrenciye aktarılmaya çalışıldığından bahsederken tam olarak bunu kastetmiş olmalı.

Peki, yüzlerce yıllık bir toplumsal mirasın tamamını müfredat programına sığdırmak mümkün müdür? Elbette hayır. Ders programı içerisinde kültürel mirasın önem arz eden temel noktaları kazandırılabilir, geri kalan kısmının ise öğrenciler tarafından kazanılması doğru olmalıdır. Bu durumda sayfalarca bilgiyi öğrenciye öğretmek yerine "öğrenmeyi öğretmek" mantıklı olmalıdır. Ancak bu şekilde, bireyler, hızla değişen ve gelişen bilgi dünyasına adapte olabilmektedir. Modern eğitim anlayışı bireylerin var olan bilgiyi kullanarak onu zenginleştirmesini, yeni bilgiler edinmesini ve bu bilgileri toplumsal sorunları çözmeye araç olarak kullanmasını amaçlamaktadır.

Kültürel miras ve tarihi bilgilerin kalıcılığı toplumların geleceği için olmazsa olmaz bir önem taşır. Milletlerin varlıklarını sağlıklı bir biçimde sürdürebilmeleri, onların hafızaları niteliğinde olan tarihlerini öğrenmeleriyle doğru orantılıdır. Devlet olma geleneğine sahip olmayan ülkeler bile bu kaygıyla kendi tarihlerini yaratma çabası içerisinde girmişlerdir. (Köstüklü, 2006). Ancak tarihinin bakan bir millet geleceği hakkında plan yapma ve büyük işler yapma kabiliyetine kavuşur. Milletler tarihte yaşamış oldukları savaşları, yaşamış oldukları devletlerin fikir ve ekonomik hayatındaki başarıları, karanlık ve parlak dönemlerini örnek alarak daima uyanık olma şansına sahiptir. Ve tarih milletleri daima uyanık tutacak derslerle doludur. Bu dersler milletlere yön verir geleceğine ışık tutar. Tarih bir milletlere tüm erdem ve yeteneklerini, hataları ve eksikleri ile tanıtmak suretiyle rehberlik eder. (Emiroğlu, 2005).

Burada karşımıza bir soru daha çıkmaktadır. Öğrencilerin öğrendikleri soyut tarihi bilgiler nasıl kalıcı hale getirilecektir? Bilici (1998), çocukların zihinsel yapıları yaş özelliklerine göre gelişim gösterdiği için öğrenci ancak zihin yapısı bilgi ve birtakım becerileri almaya hazır olduğunda zihinsel özümleme veya uyumsama gösterebilir. (Akt. Bahar, 2002). Ya da öğrenciye aktarılan bilgi onun düzeyine göre biçimlendirilmesidir. Örneğin Rousseau (1966) çocukluk döneminin aslında tarih öğretimi için uygun olmadığını, tarihi sebep ve sonuçlara değinmeden öğrenmenin zor olduğunu belirtmiştir. Sebep ve sonuçlarla ele alınacak bir tarih dersinin ise 15 yaş ve sonrası için uygun olduğunu belirtmiştir. Bazı eğitimciler ise 11-13 yaş arası çocukların kahramanlara öykünme yaşında olduğunu, bu yaşlar için önemli tarihi şahsiyetlerin biyografilerine indirilmiş bir tarih öğretiminin uygun olacağını belirtmişlerdir. (Akt. Ata, 2003). Ayrıca tarih konularını anlatan kitapların masalı çağrıştıran bir üslupla yazılmasıyla ve doğru seçilmiş örneklemelerle bu yaşta etkili bir tarih öğretimi yapılabilir. (Sakaoğlu, 1994).

Toplumların varlığını sürdürebilmesi için son derece önemli tarih öğretiminde, tüm bu sebeplerden dolayı hem öğrenciye öğrenmenin kendisi öğretilmeli hem de sunulan bilgiler ilköğretim seviyesine uygun seviyede sunulmalıdır. Öğrenilen bilgilerin kalıcılığı için, bilgiler hem somutlaştırılmalı hem de günlük yaşamda kullanılabilir olmalıdır. Tüm bunları gerçekleştirirken öğrenme-öğretme süreçleri içerisinde, öğrenci öğrenmeye yön veren aktif bir katılımcı olmalıdır. Öğrenme ortamı öğrencilerin düşüncelerini özgürce dile getirebileceği ve değişik etkinliklerde bulunmasına imkân verebilecek biçimde düzenlenmelidir. Öğretmen ise öğrencilere öğrenme sürecinde rehberlik etmelidir. Öğrenciler farklı yöntem ve teknikleri kullanarak öğrenmeye karşı daha iyi güdülenebilir ve dersin farklı aşamalarında farklı etkinlikler düzenlenebilir. (Ün Açıkgöz,1995). İşte tüm bu şartlar aktif öğrenmenin eğitim ortamında uygulanması ile mümkündür.

Aktif öğrenme, öğrenenin öğrenme sürecinin sorumluluğunu taşıdığı, öğrenene öğrenme sürecinin çeşitli yönleri ile ilgili karar alma ve özdüzenleme yapma fırsatlarının verildiği ve karmaşık öğretimsel işlerle öğrenenin öğrenme sırasında zihinsel yeteneklerini kullanmaya zorlandığı bir öğrenme sürecidir. (Ün Açıkgöz, 2009).

Bilginin zihne kaydedilmesi eğitim için şarttır fakat yeterli değildir. Bu eksiklik öğrencilerin öğrenmelerindeki bireysel farklılığı dikkate alan çoklu zekâ kuramına dayalı aktif öğrenme vasıtası ile giderilebilecektir. (Tandoğan, 2006). Aktif öğrenme karmaşık öğretimsel işler içeren bir süreci ifade eder. Öğrenciler okulda çok sayıda öğretimsel işe katılır. Çalışma yapraklarını doldurma, proje üretme, film seyretme, okuma, dinleme, ezberleme, soruları yanıtlama, şema oluşturma, problem çözme, deney yapma bu işlerden öncelikle akla gelenleridir. Öğretimsel iş öğrenciyi amaçlara ulaştırmak için tasarlanır. (Ün Açıkgöz, 2009).

Aktif öğrenme süreci öğrencilerin zihinsel becerilerini etkin hale getirir. Aktif öğrenme yöntemleri vasıtası ile işlenen derslerde öğrenciler bilgiyi olduğu biçimde alıp tekrarlamaz, aldıkları bilgiyi işler, bilgiyi işlerken de yaşamın farklı boyutlarına göre bilgiyi değerlendirirler. Bilgiyi çeşitli durumlara uygun biçimde transfer ederek, düşünceler arası daha önce kurulmamış ilişkiler oluştururlar (Yavuz, 2005).

Aktif Öğrenmenin Temel Düşünceleri

- “Öğrenen öğrenme sürecinin aktif bir ögesidir: Öğrenen, var olan şemaları kullanarak yeni bilgiyi yapılandırır. (Açıkgöz, 2009, s.44-45).
- Öğrenme birikimli bir süreçtir. Aynı konuşmayı dinleyen kişilerin dinlenen tümcelerden farklı anlamlar çıkarması bunun en büyük kanıtıdır. Bunda en büyük etken kişilerin geçmiş yaşantılarındaki farklılıktır.
- Öğrencilerin öğrenme kapasiteleri artırılabilir: İnsanların öğrenme kapasiteleri durağan değildir, eğitim yoluyla artırılabilir.
- Öğrenme malzemesi, öğrenene bildiği bağlamda sunulmalıdır. Öğrenme malzemesi öğrenciye bildiği bağlamda sunulmazsa öğrenci eski öğrendiklerinden kopuk yeni bir bilgi edinecek ve bunu var olan şemaların içine yerleştirmek için ayrı bir çaba sarf edecektir. Böyle durumlarda öğrenciler birbirinden kopuk bu bilgileri ezberleyerek sınavlarda tekrarlamak zorunda kalacaktır. (Ün Açıkgöz, 2009).
- “Aktif öğrenme ortamlarında etkileşim esastır. Aktif öğrenme temelli hazırlanan derslerde kullanılan öğretim yöntemleri çoğunlukla öğrencilerin birbirleri ile etkileşimine imkân tanıyan yöntemlerdir.” (Yavuz, 2005, s.19).
- “Aktif öğrenme derslerinde öğrencilerin öğrenme sürecinin doğrudan içinde bulunması öğrenci motivasyonuna önemli katkılar sağlar.” (Güçlü, 2007, s.57).
- “Öğrenmede ezber değil anlam önemlidir, farklı kişiler farklı biçimlerde öğrenir: insan öğrenmesi, bir dizi bilgiyi ezberlemenin ötesine geçip; akıl yürütme, problem çözme, bilgiyi işleme ve yeniden üretme gibi sınırlara ulaşmalıdır. Herkesin kendine özgü bir öğrenme biçimi vardır. Önemli olan, öğretimi öğrencinin öğrenme biçimine uygun hale getirmektir.” (Açıkgöz, 2009, s.56-57).
- Öğrenmeyi öğrenme esastır,
- Düşünmeyi öğrenmek eleştirel ve yaratıcı düşünmeyi geliştirir,
- Merak; yaratıcılık ve çok boyutlu düşünmeyi harekete geçiren ödevle, öğrenciyi daha zorlarını başarabilmeye güdüler,
- Her öğrenci öğrenmeye karşı farklı eğilim ve yeteneklere sahiptir,
- “Öğrenciler arasındaki olumlu ilişkiler öğrenmeyi artırır” (Akt. Şahiner, 2008, s. 33).

Aktif Öğrenmenin Yararları

1. “Öğrenciler, araştırma çalışmalarında kaynaklara kendileri ulaşırlar. Böylece değişik kaynaklardan bilgiye ulaşmanın yerini öğrenirler.
2. Öğrencilerin elde ettikleri bilgiyi örgütlemelerine ve sunmalarına olanak sağlanır.
3. Öğrenciler, bireysel grup projelerinde sorumluluklar alırlar ve bunu paylaşırlar.
4. Öğrenciler bilgiyi paylaşır, etkileşimde bulunur ve ortak bilgi üretimi için iş birliği yapar.
5. Yavaş öğrenen ve üstün yetenekli öğrencilere daha çok zaman ayrılır.
6. Öğrencilerin özdenetim geliştirme yollarını iyileştirir.
7. Farklı öğrenme stilleri için farklı programlar oluşturulmasına katkıda bulunur.
8. Yeni öğretmenlere sınıf yönetiminde yardımcı olur.
9. Yaşam boyu öğrenmeyi sağlar.
10. Analiz, sentez, değerlendirme gibi üst düzey düşünme becerilerini geliştirir.
11. Öğrencilerin kendi anlayışlarını yaşlıları ile karşılaştırıp ortaya çıkarabilmelerini sağlayarak, grup etkileşimini teşvik etmeyi planlar.
12. Motivasyon ve katılımı artırır.
13. Yarışma ve sınıf içi ayrılığı azaltır ve aynı zamanda herkesin işbirliği ile çalışmasını sağlar.
14. Bu tip öğrenmenin yüksek etkileşimli yapısından dolayı öğrenciler sürekli olarak anında geribildirim verirler ve alırlar.
15. Öğrencilerin yaşantıları ve materyalin uzun süreli bellekte tutulması ile önceki öğrenmelerini arttırmaya yardımcı olur.” (Şahinel, 2003 Akt. Bulut, 2005, s. 10-11).
16. “Benlik duygusu gelişir.
17. Derse ve öğretmene karşı daha olumlu tutum oluşur.
18. Öğrencilerin demokratik tutum kazanmalarına ve geliştirmelerine yardımcı olur.” (Özdoğan, 2008, s.27).

Tarih Konularının Öğretiminde Aktif Öğrenmenin Rolü

Aktif öğrenme diğer derslerde olduğu gibi, sosyal bilgiler dersi ve tarih konularının öğretimini başarılı bir şekilde gerçekleştirmek için kullanılacak uygun yöntem/teknik ve modeller içermektedir. Örneğin öğrenciler İstanbul’un Fethi konusunu öğrenirken şiir yazma etkinliği yaptırılırsa hem konunun ana hatları daha iyi kavranır ve öğrenilen bilgiler kısa sürede unutulmaz. (Yalavuz, 2006). Ya da bir örnek olay incelemesi yaptırılabilir. Tarih öğretiminde, örnek olay incelemesi öğrencileri pasif olan rollerinden çıkararak aktif öğrenenler haline gelmesini sağlar. Bu etkinlikle öğrencinin faal olarak öğrenmesi, düşünme, muhakeme ve mukayese melekelerinin geliştirilmesi sağlanır. Örnek olay incelemeleri, öğrencileri yaşanmış olaylarla yüz yüze getirdiği için konuların daha iyi anlaşılmasını sağlar. Örnek olay kaynakları hatıra kitaplarından veya arşiv belgelerinden elde edilebilir. (Köstüklü, 2006).

Tarih konularının öğretiminde görsel kullanımı bazen sayfalar dolusu bilginin öğrenilmesini çok daha kolay hale getirir. Yazılı bilgilerin hatırlanması insanlara zor gelirken fotoğraf ve resimler insan hafızasında kendine kolaylıkla yer edinir ve beynin farklı düşünme alanlarını harekete geçirir. Bir fotoğraftan o döneme ait sosyo-kültürel yapı ya da mimari gibi birçok bilgi elde edilebilir. (Yavuz, 2005).

Bazı aktif öğrenme metotları öğrenciye geçmişte yaşanmış bir anı tekrar yaşama fırsatı sunar. Örneğin benzetişim metodu formal öğretimden daha etkili bir yaparak öğrenme faaliyetidir. Bir tarihi nesnenin bulunduğu yer, tabii tarihi şartları da içerecek şekilde yeniden inşa edilebilir. Öğrenciler bu şekilde bir olayın nedeni ve niçin’ini çok

daha kolay anlayabilir. Öğrenci benzetişim yardımı ile kendisini bir tarihi şahsiyetin yerine koyabilir. Empatinin ve kendisini karşıdakinin yerine koyma etkinliğinin tarih öğretimindeki rolü ve etkililiği kabul gören bir gerçektir. (Köstüklü, 2006). Bu yapay ortam öğrencilere bazen oyun gibi bile gelebilir. (Küçükahmet, 2005).

Bazı aktif öğrenme yöntemleri de çeşitli becerileri geliştirme noktasında etkilidir. Örneğin devamlılık-zaman çizelgeleri yapma öğrencilerde neden sonuç ilişkisi kurma ve devamlılık gösteren olayları fark etme becerilerini geliştirir. (Yavuz, 2005). Özellikle neden-sonuç ilişkisi kurma becerisi tarih konuları için olmazsa olmaz bir beceridir.

Aktif öğrenme yöntemlerinden belki de en eğlenceli olanı eğitsel oyunlardır. Çocuğun yaşamının vazgeçilmez bir ögesi olan oyunlar yoluyla öğrencilerin doğal eğilimlerini göz önüne alarak ders ilginç duruma getirilerek öğrenciler güdülenebilir. Gündelik yaşamda çocuklarca oynanan birçok oyun öğretimsel gayelerle kullanılabilir.(Açıkgöz, 2009). Sözcük türetme ya da bulmaca oyunları kavram öğretiminde oldukça etkili sonuçlar verebilir. Örneğin; Nesi Var?, Siz Olsanız Ne Yapardınız?, Eşyayı Elle Tanı, Bilgi Kartları İle Oynanan Oyunlar, Tombala vb. (Sönmez, 2008).

Eğitsel oyunlar kadar eğlenceli bir diğer yöntemde gözlem gezileridir. Çevredeki tarihi mekân, anıtlar ve müzeler öğrencilere tarihi eser ve belgeleri gözleri ile birebir görme imkânı sunarak geçmişi adeta gözlerinin önüne serecek böylece yapıcı ve yaratıcı düşünce oluşumuna katkıda bulunacaktır. Görülen ve dokunulan materyallerin işlenen ders ile ilgili olması öğrencinin ilgi düzeyini artıracak, bilginin kazanımını kolaylaştıracaktır. (Köstüklü, 2006). Özellikle müzeler öğrencilere, sosyal bilgiler ve tarih ders kitaplarında satır aralarında soyut kalmış insan yaşamına ait tarihi materyalleri geçmişteki ve günümüzdeki insan yaşamı ile mukayese fırsatı sunacaktır. (Çulha, 2006). Küçükahmet'e (1998) göre bu durum sınıf öğretiminden gerçek öğretime geçiş aşamasıdır.

Tarih konularının öğretiminde kullanılabilecek diğer yöntemler;

- Kartopu
- Köşelenme
- Beni Takip Et
- Akıl Haritaları
- Benim Görüşüm
- Rol Yapma
- Benim Kavramlarım
- Soru Turu
- Panel, münazara, açık oturum, forum
- Soru Ağları (Açıkgöz, 2009)
- Örnek Olay İnceleme (Küçükahmet, 2005).
- Biyografi Hazırlayalım
- Broşür Hazırlama
- Beyin Fırtınası
- Basın Toplantısı
- Kelime Salatası
- Koleksiyonlarla çalışalım
- 5N 1K (Yavuz, 2005)
- Kavram Ağları (Arslan, 2007).

Şunu unutmamak gerekir ki aktif öğrenme yöntemleri sadece yukarıda verdiğimiz yöntemlerle sınırlı değildir. Sosyal bilgiler dersi öğretmenleri öğrenciyi aktif kılacak farklı yöntemler geliştirerek bunları dersin amacına uygun olduğu sürece kullanabilir.

Yöntem

Model

Araştırma Survey araştırması/Tanımlayıcı Survey yöntemi ile gerçekleştirilmiştir. Sevinç'e (2014) göre survey araştırması, surveye katılanların kendilerine sorulan birtakım soruların cevaplanması yoluyla bilgi elde edilmesi yöntemini içerir. Sorular yazılı (anket) ya da sözlü (mülakat) olarak yöneltilebilir. Geniş bir örnekleme grubundan sistematik bilgi toplamaya imkân tanınması nedeniyle çokça tercih edilen bir yöntemdir. Survey yöntemini kullanarak sosyal bilgiler dersi tarih konularının öğretiminde aktif öğrenmenin kullanımı ve aktif öğrenmeye yönelik öğretmen görüşlerini elde etmeye çalıştığımız araştırmamızda ayrıca:

1. İlköğretim okullarında sosyal bilgiler derslerine giren öğretmenler aktif öğrenme hakkında bilgi sahibi midir?
2. İlköğretim okullarında sosyal bilgiler derslerine giren öğretmenler aktif öğrenme modellerine/ tekniklerine yer veriyorlar mı?
3. Eğer aktif öğrenmeye yer veriyorlarsa hangi yöntemler daha sık kullanılmaktadır?
4. Öğretmenlere göre öğrenme ortamı aktif öğrenmeye uygun mudur?
5. Öğretmenlere göre aktif öğrenme modeli, geleneksel öğretim modeline göre avantajlı mıdır?

Evren ve Örneklem

Araştırma evrenini Ankara İli Yenimahalle İlçesinde 2010-2011 Eğitim Öğretim yılında görev yapan öğretmenler oluşturmaktadır. Örneklemi Ankara İli Yenimahalle İlçesinde 2010-2011 Eğitim Öğretim yılında görev yapan ve sosyal bilgiler dersine giren, 40 farklı okuldan rastgele seçilmiş 80 öğretmen oluşturmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada öncelikli olarak bir literatür çalışması yapılmış, bu literatür çalışması sonucunda araştırmacılar tarafından aktif öğrenmeye yönelik öğretmen görüşlerini almak amacıyla 51 ifadeden oluşan bir anket oluşturulmuş, oluşturulan anket uzman görüşlerine sunulmuştur. Uzman görüşleri sonucunda son şekli verilen anket öğretmenlere sunulmuştur. Araştırmada kullanılan ankete güvenirlik ve geçerlilik analizi yapılmıştır. Anketin Cronbach's Alpha değeri 0,61 bulunmuştur.

Öğretmenler kendilerine sunulan ifadelerle 1-33. Sorularda "Kesinlikle Katılmıyorum", "Katılmıyorum", "Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum", "Katılıyorum" ve "Kesinlikle Katılıyorum" şeklinde 34-51. Sorularda ise "Her zaman", "Sık sık", "Bazen", "Çok Nadir", "Hiçbir Zaman" şeklinde cevaplar vermiştir.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmacılar tarafından hazırlanan ankete öğretmenlerce verilen cevaplardan elde edilen veriler SPSS 15.0 paket programında işlenerek aktif öğrenmeye yönelik görüşler frekans (f) ve yüzde (%) boyutunda analiz edilmiştir. Sevinç'e (2014:269) Survey araştırmalarının Tanımlayıcı Survey türünde seçilen örnek grubun belli bir konudaki fikirlerinin tanımlanması gereklidir. Tanımlayıcı Survey, değişkenler arasındaki ilişkinin analizini içermez.

Bulgular

1-9. ifadeler öğretmenlerin aktif öğrenmeye yönelik ne kadar bilgi sahibi olduklarını belirlemek için anket formuna yerleştirilmiştir. Elde edilen cevaplar öğretmenlerin aktif öğrenmeye yönelik yeterince bilgi sahibi olduklarını göstermektedir. 3. ve 8. Sorularda literatürde, aktif öğrenmeye yönelik doğrulara ters ifadeler verilmiştir. Öğretmenler bu ifadeleri reddetmiş, diğer literatürde doğru kabul edilen ifadeleri onaylamışlardır.

Tablo 1. Aktif Öğrenmeye Yönelik Temel Bilgi İfadeleri Frekans ve Yüzde Dağılım Tablosu

Sorular	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		Toplam (f)
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	
1	-	-	-	-	1	1.3	52	65	27	33.8	80
2	-	-	1	1.3	1	1.3	43	53.8	35	43.8	80
3	34	42.5	38	47.5	6	7.5	2	2.5	-	-	80
4	1	1.3	4	5	18	22.5	43	53.8	14	17.5	80
5	1	1.3	3	3.8	-	-	53	66.3	23	28.8	80
6	1	1.3	-	-	2	2.5	28	35	49	61.3	80
7	1	1.3	-	-	1	1.3	40	50	38	47.5	80
8	25	31.3	28	35	14	17.5	12	15	1	1.3	80
9	-	-	1	1.3	3	3.8	38	47.5	38	47.5	80

1. soru olan “Aktif öğrenmeye yönelik temel bilgilere sahibim.” ifadesine 52 kişi (%65) “Katılıyorum” , 27 kişi (%33.8) “Kesinlikle Katılıyorum” cevabını vermiştir. 79 öğretmen aktif öğrenmeye yönelik temel bilgilere sahip olduğunu belirtmiştir.
2. soru olan “Aktif öğrenmeye yönelik etkinlikleri Sosyal Bilgiler dersi tarih konularının öğretiminde uygulayabilirim.” ifadesine 43 kişi (53.8) “Katılıyorum”, 35 kişi (43.8) “Kesinlikle Katılıyorum” cevabını vermiştir. Neredeyse öğretmenlerin tamamı aktif öğrenme etkinliklerini tarih konularının öğretiminde uygulayabileceğini belirtmiştir.
3. soru olan “Aktif öğrenme tarih konularının öğretimi için iyi bir öğrenme modeli değildir.” ifadesine öğretmenlerden 34 kişi (%42.5) “Kesinlikle Katılmıyorum”, 38 kişi (%47.5) “Katılmıyorum” cevabını vermiştir. Bu sonuç öğretmenlerin büyük bir kısmının aktif öğrenme modellerinin tarih konularının öğretimi için iyi bir model olduğunu kabul etmektedir.
4. soru olan “Aktif öğrenme, öğrenmeye aktif katılımı aşan bir kavramdır.” ifadesine öğretmenlerden 43 kişi (%53.8) “Katılıyorum”, 14 kişi (%17.5) ise “Kesinlikle Katılıyorum” cevabını vermiştir. 57 öğretmen yüksek bir oranda aktif öğrenmenin

öğrenmeye aktif katılımı aşan bir kavram olduğu ifadesini desteklemiştir. Aktif öğrenme öğrencinin sadece aktif katılımını değil çok çeşitli süreçleri içeren bir öğrenme modeli olduğundan, öğretmenlerin birçoğu aktif öğrenme hakkında bilgi sahibi olduğunu göstermiştir.

5. soru olan “Aktif öğrenme öğrencilere öz öğrenme becerilerini kullanma fırsatı tanır” ifadesine öğretmenlerden 53 kişi (%66.3) “Katılıyorum”, 23 kişi (%28.8) “Kesinlikle Katılıyorum” seçeneğini işaretlemiştir. Toplam 76 öğretmen (%95.1) 5. sorudaki ifadeyi desteklemiştir.
6. soru olan “Aktif öğrenme öğrencilere okuma, yazma, dinleme, konuşma, tartışma, düşünme imkanı sağlar.” 28 kişi (%35) “Katılıyorum”, 49 kişi (61.3) “Kesinlikle Katılıyorum” seçeneğini işaretlemiştir. Neredeyse yine öğretmenlerin tamamı cümledeki yargıyı desteklediklerini belirtmiştir.
7. soru olan “Aktif öğrenme öğrenciye ifade özgürlüğü tanır ve böylece hür düşünce gelişir.” ifadesi için öğretmenlerden 40 kişi (%50) “Katılıyorum”, 38 kişi (%47.5) “Kesinlikle Katılıyorum” seçeneğini işaretleyerek yüksek bir oranda bu ifadeyi desteklemiştir.
8. soru olan “Aktif öğrenmede öğretmen karar verme yetkisine sahiptir ve sorumluluk öğrencide değildir.” ifadesi için öğretmenlerden 25 kişi (31.3) “Kesinlikle Katılmıyorum”, 28 kişi (%35) “Katılmıyorum”, 14 kişi (%17.5) “Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum” seçeneğini işaretlemiştir. Öğretmenlerin 53’ü (%66.3) bu ifadeye katılmadıklarını belirtmişlerdir.
9. soru olan “Aktif öğrenmenin oluşumunu destekleyen en önemli kavram meraktır. Aktif öğrenme modelleri ile öğretilen konular öğrencinin ilgisini çeker ve onu öğrenmeye güdüler.” ifadesi için öğretmenlerden 38 kişi (%47.5) “Katılıyorum”, yine 38 kişi (%47.5) “Kesinlikle Katılıyorum” seçeneklerini işaretleyerek verilen ifadeye katıldıklarını göstermiştir.

10-18. ifadeler öğrenme ortamına yönelik ifadelerdir. Anketteki ifadelere verilen yanıtlardan öğretmenlerin öğrenme ortamının tam olarak aktif öğrenmeyi desteklemeye yönelik olmadığını ve öğretim ortamına yönelik bazı sıkıntıların bulunduğunu düşündüklerini göstermiştir. Oturma düzeni, fiziksel koşullar ve sınıfların kalabalık olması öğretmenlerin yakındıkları konulardır.

Tablo 2. Öğrenme Ortamına Yönelik İfadelerin Frekans ve Yüzde Dağılım Tablosu

Sorular	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		Toplam (f)
	F	%	f	%	f	%	f	%	f	%	
10	1	1.3	-	-	2	2.5	47	58.8	30	37.5	80
11	3	3.8	17	21.3	10	12.5	31	38,8	19	23.8	80
12	14	17.5	22	27.5	10	12.5	25	31.3	9	11.3	80

13	18	22.5	24	30.0	5	6,3	20	25.0	13	16,3	80
14	13	16.3	11	13.8	7	8.8	37	46.3	12	15.0	80
15	2	2.5	-	-	-	-	34	42.5	44	55.0	80
16	-	-	1	1.3	-	-	35	43.8	44	55.0	80
17	12	15.0	14	17.5	2	2.5	30	37.5	22	27.5	80
18	-	-	-	-	10	12.5	43	53.8	27	33.8	80

10. soru olan “Aktif öğrenmeyi gerçekleştirebilecek sınıf ortamını oluşturabilirim.” ifadesi için öğretmenlerden 47 kişi (%58.8) “Katılıyorum”, 30 kişi (%37,5) ise “Kesinlikle katılıyorum” seçeneğini işaretlemiştir ve toplamda 77 öğretmen (%96.3) aktif öğrenmeyi gerçekleştirmeye imkan sunacak sınıf ortamı hazırlayabileceğini belirtmiştir.
11. soru olan “Sınıfların fiziksel koşulları aktif öğrenme etkinliklerini olumsuz yönde etkilemektedir.” ifadesi için öğretmenlerden 31 kişi (%38.8) “Katılıyorum”, 19 kişi (%23.8) “Kesinlikle Katılıyorum” seçeneğini işaretlemişlerdir. Öğretmenlerin 50’i (% 62,6) sınıfın fiziksel koşullarının aktif öğrenme üzerinde olumsuz etki yaptığını belirtmiştir.
12. soru olan “Okulumuzda tarih öğretiminde aktif öğrenme modellerini kullanmak için gerekli materyallere sahip değiliz.” ifadesi için öğretmenlerden 14 kişi (% 17.5) “Kesinlikle Katılmıyorum”, 22 kişi (%27.5) “Katılmıyorum”, 10 kişi (%12.5) “Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum”, 25 kişi (%31.3) “Katılıyorum”, 9 kişi (%11.3) ise “Kesinlikle katılıyorum” seçeneğini işaretlemiştir. Bu duruma göre öğretmenlerin 34’ü (%42.6) aktif öğrenme modellerini uygulayamama nedeni materyal yani araç-gereç eksikliğine bağlamıştır.
13. soru olan “Tarih konularının aktif öğrenimi için gerekli uygulama etkinliklerini yapabileceğimiz sınıf ortamı ya da uygulama salonuna sahip değiliz.” ifadesi için öğretmenlerden 33’ü (%41.3) aktif öğrenmeyi gerçekleştirebilecekleri bir sınıf ortamı ya da uygulama salonuna sahip olmadıklarını belirtmişlerdir.
14. soru olan “En kısıtlı imkanlarla bile aktif öğrenme her zaman uygulanabilecek bir yöntemdir.” Aktif öğrenme için ayrıca materyal sınıf ortamından farklı bir uygulama salonuna gerek yoktur.” ifadesi için öğretmenlerden 37’si (%46.3) “Katılıyorum”, 12’si (%15.0) ise “Kesinlikle Katılıyorum” seçeneğini işaretlemişlerdir. 49 öğretmen (%61.3) aktif öğrenmenin her koşulda gerçekleşebilecek bir süreç olduğunu belirtmiştir.
15. soru olan “Sınıflarımda aktif öğrenmeyi ve grup etkileşimini olanaklı kılan farklı oturma ve çalışma düzenlerini kullanırım, grup çalışmaları yaptırım.” ifadesi için öğretmenlerden ‘Katılıyorum’, 44 kişi (%55) ise “Kesinlikle Katılıyorum” seçeneğini işaretlemiştir. Öğretmenlerden 78 kişi (97.5) aktif öğrenmeye imkân tanıyan, grup iletişimini olanaklı kılan oturma düzenlerini sınıfta kullandığını ve grup çalışmaları yaptığını belirtmiştir
16. soru olan “Öğrencilerime, düşüncelerini rahatça söyleyebileceği sınıf ortamı sunarım. Fikirlerini rahatça söyleyebilirler.” ifadesi için öğretmenlerden 35 kişi (%43.8) “Katılıyorum”, 44 kişi (%55) “Kesinlikle Katılıyorum” seçeneğini işaretlemiştir. Öğretmenlerin 79’u (%98.7) öğrencilerinin düşüncelerini sınıf ortamında rahatlıkla söyleyebileceğini söylemiş ve verilen yargıyı desteklemiştir.

17. soru olan “Sınıf ortamı aktif öğrenme modellerini uygulamaya imkan vermeyecek kadar kalabalık.” ifadesi için öğretmenlerden 30 kişi (%37.5) “Katılıyorum”, 22 kişi (%27.5) “Kesinlikle Katılıyorum” seçeneğini işaretlemiştir. Öğretmenlerden 52 kişi mevcut sınıfların aktif öğrenme modellerini uygulamaya imkân vermeyecek kadar kalabalık olduğunu belirtmiştir.
18. soru olan “Öğrencilerimin kendilerine güven duyabileceği, risk alabileceği, kendi denetimlerini gerçekleştirebilecekleri şekilde öğretim ortamları oluşturabilirim.” ifadesi için öğretmenlerden 43 kişi (%53.8) “Katılıyorum”, 27 kişi (33.8) “Kesinlikle Katılıyorum” seçeneğini işaretlemiştir. Toplamda 70 öğretmen verilen ifadeyi desteklediklerini göstermişlerdir.

19-33. sorular aktif öğrenmenin avantajlarına ve dezavantajlarına yönelik öğretmen görüşlerini belirlemeye yöneliktir. Öğretmenler aktif öğrenmenin uygulanabilir olduğunu ve aktif öğrenmeyi geleneksel öğrenmeye tercih ettiklerini, uygulanması durumunda farklı zekâ biçimine sahip öğrencilerin birlikte öğrenmelerine imkân tanıyabileceğini, soyut kavramlardan oluşan tarih konularının öğretimi için derse olan ilgiyi canlı tuttuğu, öğrenciyi ezberden kurtardığını belirtmiştir. Ayrıca öğretmen görüşlerinden aktif öğrenmenin öğrenciye eleştirel düşünme becerisi ve empati gibi birtakım becerileri kazandırma gibi avantajlarının olduğu, öğrenciyi derse karşı güdülediği ve öğrenilen bilgileri kalıcı kıldığı anlaşılmaktadır.

19. soru olan “Uygulaması çok zor, maliyeti ağır ve uzun süreçler içeren bir öğrenme modelidir.” ifadesi için toplamda 45 öğretmen (%56) bu ifade için “Kesinlikle Katılmıyorum” ve “Katılmıyorum” seçeneğini işaretleyerek bu ifadeyi desteklemediklerini belirtmiştir.
20. soru olan “Öğrenciler sorumluluk almak istemediklerinden aktif öğrenme sürecindense geleneksel öğretim yöntemlerini tercih ederim.” ifadesi için toplamda 53 öğretmen (66.3) bu ifade için “Kesinlikle Katılmıyorum” ve “Katılmıyorum” seçeneğini işaretleyerek bu ifadeyi desteklemediklerini bildirmiştir.

Tablo 3. Aktif Öğrenmeye Yönelik Avantaj-Dezavantaj Belirten İfadelerin Frekans ve Yüzde Dağılım Tablosu

Sorular	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		Toplam (f)
	F	%	f	%	f	%	f	%	f	%	
19	16	20.0	29	36.3	11	13.8	17	21.3	7	8.8	80
20	15	18.8	38	47.5	16	20.0	11	13.8	-	-	80
21	1	1.3	1	1.3	2	2.5	52	65.0	24	30.0	80
22	18	22.5	32	40.0	10	12.5	13	16.3	7	8.8	80
23	16	20.0	38	47.5	5	6.3	16	20.0	5	6.3	80

24	16	20.0	39	48.8	9	11.3	14	17.5	2	2.5	80
25	1	1.3	-	-	-	-	53	66.3	26	32.5	80
26	-	-	1	1.3	-	-	36	45.0	43	53.8	80
27	-	-	-	-	3	3.8	34	42.5	43	53.8	80
28	-	-	1	1.3	5	6.3	36	45.0	38	47.5	80
29	1	1.3	19	23.8	9	11.3	31	38.8	20	25.0	80
30	17	21.3	47	58.8	14	17.5	1	1.3	1	1.3	80
31	6	7.5	33	41,3	17	21.3	22	27.5	2	2.5	80
32	2	2.5	-	-	4	5.0	57	71.3	17	21.3	80
33	-	-	2	2.5	-	-	35	43.8	43	53.8	80

21. soru olan “Aktif öğrenme farklı zeka biçimlerine sahip olan öğrencilerin birlikte öğrenmelerine imkan tanıyacak kadar geniş uygulama çeşitliliklerine sahiptir.” ifadesi için toplamda 76 öğretmen (%95) “Kesinlikle Katılıyorum” ve “Katılıyorum” seçeneğini işaretleyerek bu ifadeyi desteklediğini bildirmiştir.
22. soru olan “Aktif öğrenme yöntemlerini de kullansam, öğrenciler tarih konuları soyut konular olduğundan dolayı bir süre sonra derse olan ilgilerini kaybediyorlar.” ifadesi için 50 öğretmen (%66.5) “Kesinlikle Katılmıyorum” ve “Katılmıyorum” seçeneğini işaretleyerek bu ifadeyi desteklemediklerini belirtmiştir.
23. soru olan “Özellikle tarih konularını işlerken aktif öğrenme yöntemlerini kullanırsam sınıf hakimiyeti oldukça güçleşiyor. Bazen sınıfta başıboşluk oluşuyor.” ifadesi için toplamda 54 öğretmen (%67.5) “Kesinlikle Katılmıyorum” ve “Katılmıyorum” seçeneğini işaretleyerek bu ifadeyi desteklemediklerini belirtmiştir.
24. soru olan “Rekabet olmadan iyi bir sınıf düzeni oluşturulamaz. Aktif öğrenme bireysel çalışma alışkanlığına sahip olan ve birlikte çalışma konusunda isteksiz olan öğrenciler için uygun olmayan bir yöntem.” ifadesi için toplamda 55 öğretmen (%68.8) “Kesinlikle Katılmıyorum” ve “Katılmıyorum” seçeneğini işaretleyerek bu ifadeyi desteklemediklerini belirtmiştir.
25. soru olan “Aktif öğrenme modelleri öğrenciyi ezber yapmaktan kurtarır, eleştirel düşünme becerisi, empati kurma becerisi kazandırır, onların zihinsel süreçlerini kullanmalarını sağlar, daha çabuk öğrenmelerine imkan tanır.” ifadesi için toplamda 79 öğretmen (%98.7) “Kesinlikle Katılıyorum” ve “Katılıyorum” seçeneğini işaretleyerek bu yargıyı desteklediklerini belirtmiştir.
26. soru olan “Aktif öğrenme derse karşı en ilgisiz öğrenciyi bile güdüleyebilecek kadar eğlenceli bir süreçtir. Oyunlar, filmler, gösteriler öğrencilerin eğlenerek öğrenmelerini sağlar.” ifadesi için 79 öğretmen (%98.7) “Kesinlikle Katılıyorum” ve “Katılıyorum” seçeneğini işaretleyerek bu ifadeyi desteklediklerini belirtmiştir.
27. soru olan “Aktif öğrenme yöntemlerini kullandığım derslerde öğrencilerin derse katılımları geleneksel yöntemlerle yapılan öğretime göre çok fazladır.” ifadesi için 77 öğretmen (%96.2) “Kesinlikle Katılıyorum” ve “Katılıyorum” seçeneğini işaretleyerek bu ifadeyi desteklediklerini belirtmiştir.

28. soru olan “Öğrenciler aktif öğrenme modellerini kullandığım derslerde öğrendikleri bilgileri unutmazlar, kalıcı izli öğrenmeler sağlanır.” ifadesi için 74 öğretmen (%92.4) “Katılıyorum” ve “Kesinlikle Katılıyorum” seçeneğini işaretleyerek bu ifadeyi desteklediklerini belirtmiştir.
29. soru olan “Öğrencilerimin kendi sorumluluklarını alarak dersi sınıf olarak planlayıp işlemesine müsaade ederim. Böylece hem bilişsel hem duyuşsal alanda öğrenme yaşantıları gerçekleşir.” ifadesi için 51 öğretmen (%63.8) “Kesinlikle Katılıyorum” ve “Katılıyorum” seçeneğini işaretleyerek bu ifadeyi desteklediklerini belirtmiştir.
30. soru olan “Aktif öğrenme merkezli grup çalışmaları öğrencilerin birbirlerini ve diğer grupları dışlaması gibi sakıncalı sonuçlar doğurur.” ifadesi için 64 öğretmen (%80.1) “Kesinlikle Katılmıyorum” ve “Katılmıyorum” seçeneğini işaretleyerek bu ifadeyi desteklemediklerini belirtmiştir.
31. soru olan “Gözlem gezileri gibi modellerin hem yasal sonuçları çok olduğundan hem de sık sık disiplin sorunu yaşandığından uygulaması sıkıntılı bir süreçtir.” ifadesi için öğretmenlerden 6 kişi (%7.5) “Kesinlikle Katılmıyorum”, 33 kişi (%41.3) “Katılmıyorum”, 17 kişi (21.3) “Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum”, 22 kişi (%27.5) “Katılıyorum”, 2 kişi (%2.5) “Kesinlikle Katılıyorum” seçeneğini işaretlemiştir. Toplamda 24 öğretmen (%30.0) “Kesinlikle Katılıyorum” ve “Katılıyorum” seçeneğini işaretleyerek bu yargıyı desteklediklerini belirtirken 39 (%48.8) öğretmen “Kesinlikle Katılmıyorum” ve “Katılmıyorum” seçeneğini işaretleyerek verilen bu yargıyı desteklemediklerini belirtmiştir. 17 öğretmen (%21.3) ise “Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum” seçeneğini işaretleyerek kararsız olduklarını belirtmiştir.
32. soru olan “Birçok aktif öğrenme modeli öğrencilerin yalnızca durumu kavrama yerine, hissetmelerine de imkan tanıması bakımından önemlidir.” ifadesi için 74 öğretmen (92.6) “Kesinlikle Katılıyorum” ve “Katılıyorum” seçeneğini işaretleyerek bu ifadeyi desteklediklerini belirtmiştir.
33. soru olan “Aktif öğrenme modelleri soyut kavramları somutlaştırarak daha kolay öğrenmeyi sağlar.” ifadesi için 78 öğretmen (%97.6) “Katılıyorum” ve “Kesinlikle Katılıyorum” seçeneğini işaretleyerek bu ifadeyi desteklediklerini belirtmiştir.

Tablo 4. Öğretmenlerce Kullanılan Aktif Öğrenme Yöntemleri ve Kullanım Sıklığının Frekans ve Yüzde Dağılım Tablosu

Sorular	Her Zaman		Sık Sık		Bazen		Çok Nadir		Hiçbir Zaman		Toplam (f)
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	
34	49	61.3	21	26.3	9	11.3	1	1.3	-	-	80
35	30	37.5	34	42.5	15	18.8	1	1.3	-	-	80
36	20	25.0	46	57.5	14	17.5	-	-	-	-	80

37	1	1.3	4	5.0	30	37.5	37	46.3	8	10.0	80
38	2	2.5	1	1.3	28	35.0	38	47.5	11	13.8	80
39	28	35.0	35	43.8	16	20.0	1	1.3	-	-	80
40	40	50.0	34	42.5	5	6.3	1	1.3	-	-	80
41	3	3.8	13	16.3	37	46.3	20	25.0	7	8.8	80
42	-	-	3	3.8	26	32.5	49	61.3	2	2.5	80
43	-	-	22	27.5	52	65.0	5	6.3	1	1.3	80
44	1	1.3	23	28.8	44	55.0	12	15.0	-	-	80
45	16	20.0	41	51.3	22	27.5	-	-	1	1.3	80
46	-	-	2	2.5	16	20.0	48	60.0	14	17.5	80
47	22	27.5	37	46.3	18	22.5	1	1.3	2	2.5	80
48	1	1.3	5	6.3	34	42.5	35	43.8	5	6.3	80
49	33	41.3	32	40.0	12	15.0	3	3.8	-	-	80
50	9	11.3	20	25.0	42	52.5	9	11.3	-	-	80
51	16	20	44	55.0	18	22.5	2	2.5	-	-	80

34. soru olan “Derslerimde öğrencilerime öğrendikleri bilgiler kullanarak yeni bilgiler keşfetmelerini sağlayacak, onları düşünme sürecine itecek sorular sorarım.” ifadesi için 79 öğretmen (%98.7) “Her Zaman”, “Sık Sık” ve “Bazen” seçeneklerini işaretleyerek bu ifadeyi desteklediklerini belirtmiştir.

35. soru olan “Öğrencilerimin öğrenecekleri konularla ilgili, sınıfta tartışma yapmalarını teşvik eder ve onlara hazırlık aşamasında rehberlik ederim.” ifadesi için 79 öğretmen (%98.7) “Her Zaman”, “Sık Sık” ve “Bazen” seçeneğini işaretleyerek bu ifadeyi desteklediklerini belirtmiştir.

36. soru olan “Sunularımı bilgisayar, resim, tarihi haritalar, filmler vs... görsel materyaller kullanarak anlatmaya çalışırım.” ifadesi için öğretmenlerin tamamı (%100) bu soru için “Her Zaman” “Sık Sık” ve “Bazen” seçeneğini işaretlemiş ve bu sorudaki ifadeyi desteklediklerini belirtmiştir.

37. soru olan “Öğrencilerime derste işlediğimiz konular ile ilgili öykü-şiir yazma uygulamaları yaptırırım.” ifadesi için 45 öğretmen (%56.3) “Çok Nadir” ve “Hiçbir Zaman” seçeneğini işaretleyerek bu ifadeyi desteklemediklerini belirtmiştir.

38. soru olan “Öğrencilerimle tarih konularına dayalı kelimeler içeren bulmacalar oluşturarak çözer, öğretim ortamını zevkli hale getiririz.” ifadesi için 49 öğretmen (%61.3) “Çok Nadir” ve “Hiçbir Zaman” seçeneğini işaretleyerek bu ifadeyi büyük oranda desteklemediklerini belirtmişlerdir.
39. soru olan “Öğrencilerime tarihi kahramanların yerine kendilerini koymalarını söyleyerek “siz olsaydınız ne yapardınız?” sorusunu yöneltirim.” ifadesi için 79 öğretmen (%98.7) “Her Zaman”, “Sık Sık” ve “Bazen” seçeneğini işaretleyerek büyük oranda bu ifadeyi desteklediklerini belirtmiştir.
40. soru olan “Derslerimde işlediğim önemli konular ile ilgili not tutturur, özetleme çalışması yaptırırım.” ifadesi için öğretmenlerden 40 kişi (%50) “Her Zaman”, 34 kişi (%42.5) “Sık Sık”, 5 kişi (%6.3) “Bazen”, 1 kişi (%1.3) “Çok Nadir” seçeneğini işaretlemiş, “Hiçbir Zaman” seçeneği ise hiç tercih edilmemiştir. Yalnızca bir öğretmen bu soru için “Çok Nadir” seçeneğini işaretlemiştir. Diğer tüm öğretmenler soruda verilen ifadeyi desteklediklerini belirtmiştir.
41. soru olan “Öğrencilerim ile birlikte dersimize konu olan tarihsel olay ya da kişiler ile ilgili, poster-afiş hazırlayarak bunları okulumuzda bulunan yazı-resim köşesine asarız.” ifadesi için 53 öğretmen (%66.2) “Her Zaman”, “Sık Sık” ve “Bazen” seçeneğini işaretleyerek büyük oranda bu ifadeyi desteklediklerini belirtmiştir.
42. soru olan “Tarihi mekanlara geziler yaparak öğrencilerimin tarih konularını ve tarihi şahsiyetleri alan gezileri ile öğrenmelerini sağlamaya çalışırım.” ifadesi için 51 öğretmen (%61.7) “Çok Nadir” ve “Hiçbir Zaman” seçeneğini işaretleyerek bu ifadeyi büyük oranda desteklemediklerini belirtmişlerdir.
43. soru olan “Bazı konularda tarihsel bir resmi öğrenciye yorumlatmanın saatlerce ders anlatmaktan daha verimli olduğunu düşünüyorum.” ifadesi için 74 öğretmen (%92.4) “Sık Sık” ve “Bazen” seçeneğini işaretleyerek büyük oranda bu ifadeyi desteklediklerini belirtmiştir.
44. soru olan “Bir olayın başlangıcını vererek sonucunu öğrencilerimin tahmin etmesini isterim.” ifadesi için 68 öğretmen (%85.0) “Her Zaman”, “Sık Sık” ve “Bazen” seçeneğini işaretleyerek büyük oranda bu ifadeyi desteklediklerini belirtmiştir.
45. soru olan “Öğrencilerimden işlediğimiz konunun ana düşüncesine uygun bir başlık bulmalarını isterim.” ifadesi için öğretmenlerden 16 kişi (%20) “Her Zaman”, 41 kişi (%51.3) “Sık Sık”, 22 kişi (%27.5) “Bazen”, 1 kişi (%1.3) “Hiçbir Zaman” seçeneğini işaretlemiştir. “Çok Nadir” seçeneği hiç işaretlenmemiştir. Toplamda 79 öğretmen (%98.7) “Her Zaman”, “Sık Sık” ve “Bazen” seçeneğini işaretleyerek büyük oranda bu ifadeyi desteklediklerini belirtmiştir.
46. soru olan “İşleyeceğimiz konu ile ilgili herhangi bir roman ya da hikâye kitabı seçerek bu kitabın giriş ve gelişme kısmının kısa bir özetini okurum ve öğrencilerimin olayın gelişim ve sonuçlarını tahmin etmelerini ve hikâyeyi tamamlamalarını isterim. ” ifadesi için 62 öğretmen (%77.5) “Çok Nadir” ve “Hiçbir Zaman” seçeneğini işaretleyerek bu ifadeyi büyük oranda desteklemediklerini belirtmişlerdir.
47. soru olan “Öğrencilerime 5N 1K (ne, nerede, ne zaman, neden, nasıl ve kim) sorularını yönelterek herhangi bir olayın anahtar noktalarını sorgulamalarını sağlarım. Böylece bilgiyi zihinlerinde anlamlandırır ve örgütlerler.” ifadesi için öğretmenlerden 22 kişi (%27.5) “Her Zaman”, 37 kişi (%46.3) “Sık Sık”, 18 kişi (%22.5) “Bazen”, 1 kişi (%1.3) “Çok Nadir” 2 kişi ise (%2.5) “Hiçbir Zaman” seçeneğini işaretlemiştir. Toplamda 77 öğretmen (%96.2) “Her Zaman”, “Sık Sık” ve “Bazen” seçeneğini işaretleyerek büyük oranda bu ifadeyi desteklediklerini belirtmiştir.
48. soru olan “Öğrencilerin tarihi konularda drama yapmalarını ister ve bu yöndeki girişimlerini desteklerim.” ifadesi için öğretmenlerden 1 kişi (%1.3) “Her Zaman”, 5 kişi (%6.3) “Sık Sık”, 34 kişi (%42.5) “Bazen”, 35 kişi (%43.8) “Çok Nadir”, 5 kişi

(%6.3) “Hiçbir Zaman” seçeneğini işaretlemiştir. Toplamda 40 öğretmen (%50.0) “Her Zaman”, “Sık Sık” ve “Bazen” seçeneğini işaretlerken diğer 40 öğretmen ise (%50) “Çok Nadir” ve “Hiçbir Zaman” seçeneğini işaretlemiştir. Öğretmenlerin yarısı verilen ifadeyi desteklediklerini belirtirken diğer yarısı ise desteklemediklerini belirtmiştir.

49. soru olan “Tarih konularını işlerken öğrencilerime konu ile ilgili önemli olayları gösteren devamlılık-zaman çizgileri çizdiririm.” ifadesi için 77 öğretmen (%96.2) “Her Zaman”, “Sık Sık” ve “Bazen” seçeneğini işaretleyerek büyük oranda bu ifadeyi desteklediklerini belirtmiştir.

50. soru olan “Ders konularını işlerken dersi zevkli hale getirmek için nesi var? ve buna benzer oyunları kullanırım.” ifadesi için öğretmenlerden 9 kişi (%11.3) “Her Zaman”, 20 kişi (%25) “Sık Sık”, 42 kişi (%52.5) “Bazen”, 9 kişi (%11.3) “Çok Nadir” seçeneğini işaretlemiştir. “Hiçbir Zaman” seçeneği ise öğretmenler tarafından hiç tercih edilmemiştir. Toplamda 71 öğretmen (%88.7) “Her Zaman”, “Sık Sık” ve “Bazen” seçeneğini işaretleyerek büyük oranda bu ifadeyi desteklediklerini belirtmiştir.

51. soru olan “Derste bir olayın, net verilmeyen, çelişkili yönlerini, öğrencileri çelişkide bırakacak, düşünmeye, sorgulamaya itecek biçimde sorarım.” ifadesi için öğretmenlerden 16 kişi (%20) “Her Zaman”, 44 kişi (%55.0) “Sık Sık”, 18 kişi (%22.5) “Bazen”, 2 kişi (%2.5) “Çok Nadir” seçeneğini işaretlemiş, “Hiçbir Zaman” seçeneği öğretmenler tarafından hiç tercih edilmemiştir. Toplamda 78 öğretmen (%97.5) “Her Zaman”, “Sık Sık” ve “Bazen” seçeneğini işaretleyerek büyük oranda bu ifadeyi desteklediklerini belirtmiştir.

Öğretmen anketinin son bölümü öğretmenlerin derslerinde kullandıkları aktif öğrenme yöntemlerini ve bunları ne sıklıkla kullandıklarını belirlemeye yöneliktir. Bu bölümdeki bulgulara göre öğretmenler derslerinde öğrencileri düşündürücü sorular sorarak onları yeni bilgiler keşfetmeye teşvik etmekte, öğrencilere sınıfta çeşitli konularda tartışma imkânı sunmaktadır. Öğretmenlerin neredeyse tamamı derslerinde görsel materyalleri kullandığını belirtmiş, öğrencilerden tarihi kahramanlarla empati yapmalarını istediklerini ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin neredeyse tamamı derslerinde not tuttuklarını ve özetleme çalışması yaptıklarını belirtirken, yarısı alan gezilerini öğrenme yöntemi olarak kullandığını belirtmiştir. Öğretmenler genel itibari ile aktif öğrenme yöntemlerini kullandığını belirtse de anketten elde edilen bilgilere göre az sayıda öğretmenin işlenen konuyla alakalı şiir-öykü yazma çalışması yaptığını, tarihsel kelimelerden oluşan bulmaca vb tarzı oyunları genelde kullanmadıkları, tarihsel roman ya da hikâye kitaplarını derslerinde genelde kullanmadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Drama Yöntemini ise öğretmenlerin yaklaşık yarısı kullanmaktadır.

Sonuç ve Öneriler

Araştırma sonuçlarına göre öğretmenler aktif öğrenmenin varlığından haberdar olmakla birlikte aktif öğrenmeye yönelik temel bilgilere genel manada sahiptir. Öğrenme ortamında aktif öğrenmeyi olumsuz etkileyen bazı sıkıntılar tespit edilmiştir. Öğretmenler genelde sınıfın fiziksel koşulları, oturma düzeni ve sınıfın kalabalık olması gibi durumlardan şikâyet etmişlerdir. Ayrıca öğretmenlerden elde edilen bilgilerden aktif öğrenmenin birçok avantajının olduğunu, aktif öğrenmenin farklı zekâ türlerine sahip öğrencilerin hep birlikte öğrenmelerine imkân tanıdığı, soyut kavramları somutlaştırarak öğrenciyi derse güdülediği ve derse olan ilgiyi canlı tuttuğu, öğrenciyi bilgiyi öğretirken bir takım becerileri de beraber kazandırdığı sonuçları ortaya çıkmıştır. Öğretmenler tarafından kullanıldığı belirtilen aktif öğrenme yöntemlerine bakıldığında bu yöntemlerin genellikle basit, maddi olarak külfetsiz, yasal sorumluluğu olmayan ya da az olan yöntemleri tercih ettiği görülmektedir.

Bu sonuçlara göre şu önerilerde bulunulabilir;

1. Öğretmenler genelde aktif öğrenme hakkında bilgi sahibidir ancak hizmet içi eğitimlerle öğretmenlerde yaşam boyu öğrenen bireyler olmaya teşvik edilebilir. Ayrıca öğretmenler var olan aktif öğrenme yöntemlerinden yola çıkarak yeni yöntem ve teknikler geliştirme noktasında çaba göstermelidir.
2. Sınıf ergonomisi öğrenim faaliyetlerini etkileyen etmenlerin başında gelmesi dolayısı ile sınıf içi fiziksel düzen (oturma düzeni, kullanılan materyaller ve konumları vb.) öğrencilerin birbirleriyle ve materyallerle olan etkileşimini olumsuz etkilemeyecek şekilde düzenlenmelidir. Araştırmanın yapıldığı Yenimahalle ilçesinde genelde öğretmenler sınıfların kalabalık olmasından yakınmışlardır. Dolayısı ile imkânlar ölçüsünde derslik sayısının artırılıp sınıf mevcutlarının mümkün olduğu kadar azaltılması aktif öğrenmeyi destekleyici nitelikte bir düzenleme olacaktır.
3. Farklı aktif öğrenme yöntemleri öğretmenler tarafından daha çok kullanılmalıdır. Örneğin şiir-öykü yazma çalışması öğrencilerin yaratıcılık becerileri ve hayal gücünü destekleyici bir etkinlik olmasına rağmen öğretmenler tarafından az kullanıldığı tespit edilmiştir. Ankara ilinde alan gezileri yapılabilecek çok fazla alan olmasına rağmen, alan gezileri gibi soyutu somutlaştırabilen bir yöntemin bile oldukça az kullanıldığı tespit edilmiştir. Bu tür etkinlikler yüksek sorumluluk ve külfet gerektirdiğinden az tercih edilmelidir. Alan gezilerinin önündeki bu tür engel ve sorunlar mümkün olduğunca azaltılmalı, çözülmelidir.

Milli Eğitim Bakanlığı son yıllarda hizmet içi eğitim ve sınıfların fiziksel düzenini iyileştirme konusunda büyük çalışmalar yapmış ve yapmaya da devam etmektedir. Özellikle tüm okullarda bilgisayar sayıları artırılmış, bilgisayar laboratuvarları kurulmuş ve bu bilgisayarlar internet bağlantısına sahip hale getirilmiştir. Böylelikle öğrencilerin her türlü bilgiye bireysel bir biçimde erişebilmesinin önü açılmıştır. Ayrıca etkileşimli tahtaların ve tablet bilgisayarların tüm Türkiye genelinde öğrencilerle buluşturulması için büyük çabalar sarfedilmiştir ve sınıflar öğretim materyalleri bakımından zenginleştirilmiştir. Tüm bu gelişmeler öğrencileri aktif öğrenmeye yöneltebilecek, öğretim ortamını zenginleştirecek türde gelişmelerdir.

Kaynakça

- Arslan, M. (2007). *Öğretim İlke ve Yöntemleri*. Ankara: Anı Yayınları.
- Ata, B. (2003). Rousseau, Emile ve Tarih Öğretimi. *Milli Eğitim Dergisi*, 159, 239-244.
- Bahar, H. (2002). *İlköğretim Okullarında (4. ve 5. Sınıflar) Tarih Öğretimi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muğla.
- Bulut, P. (2005). *Okulöncesinde Aktif Öğrenme Modelinin Uygulanabilirliği (Elazığ İli Örneği)*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.
- Çulha, B. (2006). *Tarihsel Mekânlarda Keşfederek Öğrenme Yoluyla Sosyal Bilgiler Öğretimine Yönelik Öğrenci Görüşleri*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Emiroğlu, M. T. (2005). Atatürk'ün Tarihe Verdiği Önem, (<http://turkoloji.cu.edu.tr>, 15 Mayıs 2017 erişimi.)
- Erden, M. (1998). *Sosyal Bilgiler Öğretimi*. İstanbul: Alkım Yayınevi.

- Güçlü, E. (2007). *Sınıf Yönetiminde Aktif Öğrenme Tekniklerinin Öğrenci Başarısındaki ve Tutumundaki Önemi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Köstüklü, N. (2006). *Sosyal Bilgiler ve Tarih Öğretimi*. Konya: Sebat Matbaacılık.
- Küçükahmet, L. (1998). *Öğretim İlke ve Yöntemleri*. İstanbul: Alkım Yayınları.
- Küçükahmet, L. (2005). *Öğretimde Planlama ve Değerlendirme*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Özdoğan, M. (2008). *Yapılandırmacı Yaklaşım Doğrultusunda Hazırlanan Yeni Sosyal Bilgiler Programında Aktif Öğrenme Tekniklerinin Kullanımı, (Kalın ve Bayat İlköğretim Okulları Örneği)*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) GaziOsmanPaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tokat.
- Özkardeş Tandoğan, R. (2006). *Fen Eğitiminde Probleme Dayalı Aktif Öğrenmenin Öğrencilerin Başarılarına ve Kavram Öğrenmelerine Etkisi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Sakaoğlu, N. (1995). “İlkokul Tarih Programları Ve Ders Kitapları”, (Ed.) Salih Özbaran, Tarih Öğretimi Ve Ders Kitapları: 1994: Buca Sempozyumu, İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları, ss.135-144
- Sevinç, B. (2014). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (4. Baskı). İstanbul: Alfa Yayınları.
- Sönmez, V. (2005). *Hayat ve Sosyal Bilgiler Öğretimi ve Öğretmen Kılavuzu*. Ankara: Anı Yayınları.
- Sönmez, V. (2008). *Öğretim İlke ve Yöntemleri*. Ankara: Anı Yayınları.
- Şahiner, D. G. S. (2008). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersinde Aktif Öğrenme Tekniklerinin Demokratik Tutumlara ve Ders Başarısına Etkisi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Ün Açıkgöz, K. (1995). “Tarih Derslerinde Öğrencileri Güdüleme Stratejileri”, (Ed.) Salih Özbaran, Tarih Öğretimi ve Ders Kitapları: 1994: Buca Sempozyumu, İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları, ss.313-329
- Ün Açıkgöz, K. (2009). *Aktif Öğrenme*. İzmir: Biliş Eğitim Yayınları.
- Yalavuz, G. (2006). *Türkiye’de Tarih Öğretiminde Aktif Yöntemin Uygulanışı*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Yavuz, K. E. (2001). *Eğitim ve Öğretimde Çoklu Zekâ Teorisi ve Uygulamaları*. Ankara: Ceceli Yayınları.